

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
იურიდიული ფაკულტეტი

სამართლის ჟურნალი

№1, 2018

უნივერსიტეტის
გამომცემლობა

UDC (უაკ) 34(051.2)

ს-216

მთავარი რედაქტორი

ირაკლი ბურდული (პროფ., თსუ)

სარედაქციო კოლეგია:

ლევან ალექსიძე (პროფ., თსუ)

გიორგი დავითაშვილი (პროფ., თსუ)

ავთანდილ დემეტრაშვილი (პროფ., თსუ)

ბესარიონ ზოიძე (პროფ., თსუ)

თევდორე ნინიძე (პროფ., თსუ)

ნუგზარ სურგულაძე (პროფ., თსუ)

პაატა ტურავა (პროფ., თსუ)

ლადო ქანტურია (პროფ., თსუ)

ნათია ჩიტაშვილი (ასოც. პროფ., თსუ)

ლელა ჯანაშვილი (ასოც. პროფ., თსუ)

გიორგი ხუბუა (პროფ., თსუ)

ლაშა ბრეგვაძე (თ. წერეთლის სახ. სახელმწიფოსა და

სამართლის ინსტიტუტის დირექტორი)

გუნთერ ტოიბნერი (პროფ.,

ფრანკფურტის უნივერსიტეტი)

ბერნდ შუნემანი (პროფ.,

მიუნხენის უნივერსიტეტი)

იან ლიდერი (პროფ.,

ფრაიბურგის უნივერსიტეტი)

ხესე ანტონიო სეოანე (პროფ.,

ლა კორუნიის უნივერსიტეტი)

კარმენ გარსიმარტინი (პროფ.,

ლა კორუნიის უნივერსიტეტი)

არტაკ მკრტიჩიანი (პროფ.,

ლა კორუნიის უნივერსიტეტი)

*გამოცემულია ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
საუნივერსიტეტო საგამომცემლო საბჭოს გადაწყვეტილებით*

© ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
გამომცემლობა, 2019

ISSN 1987-7668

სარჩელის უზრუნველყოფით გამოწვეული ზარალის (ზიანის) ანაზღაურების უზრუნველყოფა

სარჩელის უზრუნველყოფის ინსტიტუტის მიზანს წარმოადგენს გადაწყვეტილების რეალურად აღსრულებისათვის მოსალოდნელი დაბრკოლების თავიდან აცილება, მოპასუხისათვის თავისი ქონების განკარგვის უფლების შეზღუდვის თუ კანონით გათვალისწინებული უზრუნველყოფის სხვა საშუალებების გამოყენების გზით. სარჩელის უზრუნველყოფის ინსტიტუტით უზრუნველყოფილია მოსარჩელის ინტერესების დაცვა, ხოლო უზრუნველყოფის ღონისძიებების განხორციელებით მიყენებული ზარალის (ზიანის) ანაზღაურებით კი – მოპასუხის ინტერესების დაცვა. სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიებით მიყენებული ზარალის (ზიანის) ანაზღაურების უზრუნველყოფა, ემსახურება მოპასუხის ინტერესს და წარმოადგენს იმის გარანტიას, რომ იმ შემთხვევაში, თუ სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიება გაუმართლებელი გამოდგა, მოხდება მოპასუხის უფლების შეზღუდვით გამოწვეული ზარალის (ზიანის) ანაზღაურება.

საკვანძო სიტყვები: სარჩელის უზრუნველყოფა, უზრუნველყოფით გამოწვეული ზარალის (ზიანის) ანაზღაურების უზრუნველყოფა, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 199-ე მუხლი.

1. შესავალი

მართლმსაჯულების სისტემის ეფექტურობა სამართლებრივი წესრიგის განმტკიცებასა და სამართლებრივი უსაფრთხოების უზრუნველყოფის ფუნდამენტური წინაპირობაა. მართლმსაჯულების ეფექტურობა დამოუკიდებელ, მიუკერძოებელ, სამართლიან და დროულ სამართალწარმოებაში პოვებს გამოხატულებას.¹

როგორი სწრაფიც არ უნდა იყოს მართლმსაჯულება,² როგორი სამართლიანი და კანონიერიც არ უნდა იყოს სასამართლო გადაწყვეტილება, მართლმსაჯულების მიზნები და ამოცანები განუხორციელებელი რჩება, თუ არ მოხდება გადაწყვეტილების აღსრულება.³

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო თავის არაერთ გადაწყვეტილებაში ხაზს უსვამს კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილების აღსრულების მნიშვნელობას და განმარ-

* საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის მოსამართლე, სამართლის დოქტორი, გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტისა და ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი.

¹ შმიტი შ., რიჰტერი ჰ., მოსამართლის მიერ გადაწყვეტილების მიღების პროცესი სამოქალაქო სამართალში, გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოება (GIZ), 2013, 3.

² Sierra S., Provisional Court Protection in Administrative Disputes in Europe: The Constitutional Status of Interim Measures Deriving from the Right of Effective Court Protection. A Comparative Approach, European Law Journal, Vol. 10, №1, 2004, 42-60.

³ Beck'sche Kurz-Kommentare Zivilprozessordnung mit Gerichtsverfassungsgesetz und anderen Nebengesetzen. Begründet von. A. Baumbach, W. Lauterbach, J. Albers, P. Hartmann, 75, Aufl, 2016, Vorb. 704, 2046.

ტავს, რომ „სასამართლოსათვის სარჩელის წარდგენის უფლება არ არის თეორიული უფლება და არ უზრუნველყოფს მხოლოდ უფლების აღიარებას საბოლოო გადაწყვეტილების მეშვეობით, არამედ ასევე შეიცავს ლეგიტიმურ მოლოდინს იმასთან დაკავშირებით, რომ გადაწყვეტილება აღსრულდება.“⁴

შესაბამისად, სარჩელის უზრუნველყოფის ინსტიტუტის მიზანს⁵ წარმოადგენს გადაწყვეტილების რეალურად აღსრულებისათვის მოსალოდნელი დაბრკოლების თავიდან აცილება, მოპასუხისათვის თავისი ქონების განკარგვის უფლების შეზღუდვის თუ კანონით გათვალისწინებული უზრუნველყოფის სხვა საშუალებების გამოყენების გზით.⁶ სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენებით, სასამართლო იცავს მხარეთა ქონებას თუ კანონით გათვალისწინებულ ინტერესებს.⁷ სამართლიანი სასამართლოს უფლება თავის თავში გულისხმობს სახელმწიფოს მხრიდან იმგვარი რეგულაციის შექმნის ვალდებულებას, რომელიც უზრუნველყოფს სასამართლოს გადაწყვეტილების ეფექტურ აღსრულებას. საკონსტიტუციო სასამართლოს განმარტებით „საქართველოს კონსტიტუციის 42-ე მუხლის პირველი პუნქტით გარანტირებული სასამართლოსადმი მიმართვის უფლება... უნდა იყოს არა ილუზორული, არამედ ქმნიდეს პირის უფლებებში ჯეროვნად აღდგენის რეალურ შესაძლებლობას და წარმოადგენდეს უფლების დაცვის ეფექტურ საშუალებას.“⁸ სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიება ქმნის სამართლიანი სასამართლოს უფლებით ეფექტურად სარგებლობის ერთ-ერთ საპროცესო გარანტიას და შესაბამისად, წარმოადგენს საქართველოს კონსტიტუციის 42-ე მუხლის პირველი პუნქტით დაცული სფეროს ნაწილს.⁹

კვლევის საგანს წარმოადგენს არა ზოგადად სარჩელის უზრუნველყოფის ინსტიტუტი, არამედ სარჩელის უზრუნველყოფით გამოწვეული ზიანის (ზარალის) ანაზღაურება, რაც გათვალისწინებულია საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის (შემდგომში სსსკ-ი) 199-ე მუხლით. აღნიშნული საკითხის მეცნიერულ დამუშავებას არა მხოლოდ თეორიული, არამედ დიდი პრაქტიკული მნიშვნელობაც აქვს. საკითხის კვლევა შესრულებულია როგორც შედარებითსამართლებრივი მეთოდის გამოყენებით, აგრეთვე საქართველოს საერთო სასამართლოებისა და საკონსტიტუციო სასამართლოს პრაქტიკის განზოგადების საფუძველზე.

⁴ იხ. „აპოსტოლი საქართველოს წინააღმდეგ“, განაცხადი №40765/02; *Burdov v. Russia*, no. 59498/00, §34, ECHR 2002-III; *Hornsby v. Greece*, judgment of 19 March 1997, Reports of Judgments and Decisions 1997-II, 510, §40 *Hornsby*; *Mutishev and Others v. Bulgaria*, 18967/03, §129, 3 December 2009; *Antonetto v. Italy*, no. 15918/89, §28, 20 July 2000.“

⁵ *Kramer X.*, Harmonization of Provisional and Protective Measures in Europe, 1, Publishes in: *Storme M. (ed.)*, Procedural Laws in Europe, Towards Harmonization, Maklu: Antwerpen/Apeloorn 2003, ISBN:90-6215-881-1, 305-319.

⁶ *ლილუაშვილი თ.*, სამოქალაქო საპროცესო სამართალი, მე-2 გამოც., თბ., 2005, 299.

⁷ *Sierra S.*, Provisional Court Protection in Administrative Disputes in Europe: The Constitutional Status of Interim Measures Deriving from the Right of Effective Court Protection, A Comparative Approach, *European Law Journal*, Vol. 10, №1, January 2004, 42-60.

⁸ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2014 წლის 24 დეკემბრის №3/2/577 გადაწყვეტილება, II-30.

⁹ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 1 დეკემბრის №2/6/746 გადაწყვეტილება.

2. ზოგადად სარჩელის უზრუნველყოფის შესახებ

სსსკ-ის მე-2 მუხლის თანახმად, ყოველი პირისათვის უზრუნველყოფილია უფლების სასამართლო წესით დაცვა. სარჩელის უზრუნველყოფის ინსტიტუტის არსი მდგომარეობს იმაში, რომ მან მოსარჩელის მატერიალური კანონმდებლობით დაცული უფლებებისა და კანონიერი ინტერესების¹⁰ რეალური განხორციელების სამართლებრივი გარანტიები შექმნას.¹¹ სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენების საკითხი დგება, როცა საჭიროა კანონის ეფექტურობის უზრუნველყოფა.¹²

სარჩელის უზრუნველყოფის საკითხის გადაწყვეტისას და ერთ-ერთი მხარის უფლებების, თუნდაც კანონისმიერ ფარგლებში შეზღუდვისას,¹³ სასამართლო უნდა ემყარებოდეს დასაბუთებულ ვარაუდს,¹⁴ რომ აღნიშნული საპროცესო ღონისძიების გატარების გარეშე ობიექტურად შეუძლებელი გახდება ან მნიშვნელოვნად გართულებულია საქმის განხილვის სამართლებრივი შედეგის – სასამართლო გადაწყვეტილების აღსრულება.¹⁵ საკონსტიტუციო სასამართლოს განმარტებით, მიუხედავად სამართლიანი სასამართლოს უფლების უდიდესი მნიშვნელობისა, იგი არ წარმოადგენს აბსოლუტურ უფლებას და „შეიძლება შეიზღუდოს გარკვეული პირობებით, რაც გამართლებული იქნება დემოკრატიულ საზოგადოებაში ლეგიტიმური საჯარო ინტერესით“.¹⁶ „უფლების მზღუდავი საკანონმდებლო რეგულირება უნდა წარმოადგენდეს ღირებული საჯარო (ლეგიტიმური) მიზნის მიღწევის გამოსაღებ და აუცილებელ საშუალებას. ამავე დროს, უფლების შეზღუდვის ინტენსივობა მისაღწევი საჯარო მიზნის პროპორციული, მისი თანაზომიერი უნდა იყოს. დაუშვებელია, ლეგიტიმური მიზნის მიღწევა განხორციელდეს ადამიანის უფლების მომეტებული შეზღუდვის ხარჯზე“.¹⁷

გერმანიაშიც უზრუნველყოფის ღონისძიებების არსებობა სწორედ საკონსტიტუციო სასამართლოს პრაქტიკის ჩამოყალიბებას, კერძოდ, ეფექტური სასამართლოს უფლების განმარტებას უკავშირდება.¹⁸ „სასამართლო ამონებებს მხოლოდ, რამდენად შეუწყობს ხელს

¹⁰ ქურდაძე შ., სამოქალაქო საქმეთა განხილვა პირველი ინსტანციის სასამართლოში, თბ., 2006, 520.

¹¹ კაჭაშვილი გ., მტკიცებულების უზრუნველყოფისა და უზრუნველყოფის გარანტიის როლი საქმისწარმოებაში, „სამართლის ჟურნალი“, №1, 2016, 76.

¹² Sierra S., Provisional Court Protection in Administrative Disputes in Europe: The Constitutional Status of Interim Measures Deriving from the Right of Effective Court Protection, A Comparative Approach, European Law Journal, Vol. 10, №1, January 2004, 42-60.

¹³ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკული რეკომენდაციები სამოქალაქო საპროცესო სამართლის საკითხებზე საერთო სასამართლოების მოსამართლეებისათვის, თბ., 2010, 157.

¹⁴ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 25 ნოემბრის განჩინება საქმეზე: №ას-1165-1095-2015.

¹⁵ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2016 წლის 2 ნოემბრის განჩინება საქმეზე: №ას-956-921-2016.

¹⁶ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2010 წლის 28 ივნისის გადაწყვეტილება საქმეზე: №1/2/466.

¹⁷ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2012 წლის 26 ივნისის გადაწყვეტილება საქმეზე: №3/1/512.

¹⁸ Sierra S., Provisional Court Protection in Administrative Disputes in Europe: The Constitutional Status of Interim Measures Deriving from the Right of Effective Court Protection, A Comparative Approach, European Law Journal, Vol. 10, No 1, January 2004, 42-60.

უზრუნველყოფის ღონისძიება (ყადალა) მომავალი, მოსარჩელისათვის სავარაუდო გადაწყვეტილების დაცვას შესაძლო დაბრკოლებებისაგან აღსრულების ეტაპზე¹⁹.

„სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების თაობაზე განცხადება საჭიროებს კონკრეტული ფაქტობრივი გარემოებებით დასაბუთებას, რომელიც დაარწმუნებს სასამართლოს, უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენების საჭიროებაში“,²⁰ მაგრამ ამ უფლების რეალიზაციამდე შესრულებული უნდა იყოს საპროცესო კანონმდებლობით გათვალისწინებული მოთხოვნები.²¹

წარმოდგენილი სარჩელის შინაარსი მაღალი ალბათობით უნდა იძლეოდეს იმის ვარაუდის შესაძლებლობას, რომ მხარის სასარჩელო მოთხოვნას გააჩნია პერსპექტივა და მასში მითითებული ფაქტობრივი წინაპირობების განხორციელების [შესრულების] შემთხვევაში,²² სწორედ ის სამართლებრივი შედეგი დადგება, რისი ინტერესიც გააჩნია მოსარჩელეს, ანუ მოთხოვნა იურიდიულად უნდა ამართლებდეს სარჩელს.²³

კანონი ყოველთვის არ იძლევა იმის საშუალებას, რომ მოსამართლემ შეძლოს ისეთი გადაწყვეტილების მიღება, რომლითაც დაცული იქნება ორივე მხარის, როგორც მოსარჩელის, ისე მოპასუხის ინტერესები – თანაზომიერების პრინციპი,²⁴ მოსარჩელის მოთხოვნის უზრუნველსაყოფად გამოყენებული ღონისძიება ამ მოთხოვნის (სარჩელის საგნის) პროპორციული (ადეკვატური) უნდა იყოს და აშკარა შეუსაბამობა არ იკვეთებოდეს. „სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების სახით საკუთრების უფლების²⁵ შეზღუდვის გამართლება უნდა მოხდეს თანაზომიერების პრინციპის გამოყენებით – სარჩელის უზრუნველყოფის ინსტიტუტის საჯარო მიზნისა და საკუთრების უფლებასთან დაკავშირებული კერძო ინტერესების ურთიერთშეჯერების საფუძველზე“.²⁶

მართალია, სარჩელის უზრუნველყოფის ინსტიტუტის მიზანია მოსარჩელის მატერიალური უფლების რეალური განხორციელებისათვის ხელსაყრელი პირობების შექმნა,²⁷ თუმცა

¹⁹ Beck'sche Kurz-Kommentare Band 1, Zivilprozessordnung mit Gerichtsverfassungsgesetz und anderen Nebengesetzen, Begründet von Dr. A. Baumbach, Professor Dr. W. Lauterbach, Dr. J. Albers, Dr. Dr. P. Hartmann. V.C.H. Beck, München 2003, 2375.

²⁰ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2014 წლის 6 ოქტომბრის განჩინება საქმეზე: №ას-1135-1082-2013.

²¹ ბოელინგი ჰ., ქანტურია ლ., სამოქალაქო საქმეებზე სასამართლო გადაწყვეტილებათა მიღების მეთოდოლოგია, თბ., 2004, 37.

²² საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2016 წლის 28 ნოემბრის განჩინება საქმეზე: №ას-859-825-2016.

²³ რეკომენდაციები სამოქალაქო სამართლის სასამართლო პრაქტიკის პრობლემურ საკითხებზე, თბ., 2007, 41.

²⁴ თანაზომიერების პრინციპი ნიშნავს, რომ კანონის მიზნის მისაღწევად გამოყენებული ღონისძიება უნდა იყოს დასაშვები, აუცილებელი და პროპორციული.

²⁵ ზოიძე ბ., ქართული სანივთო სამართალი, მე-2 გამოც., თბ., 2003, 26.

²⁶ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 25 ნოემბრის განჩინება საქმეზე: №ას-1165-1095-2015.

²⁷ ქურდაძე შ., ხუნაშვილი ნ., საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო სამართალი, მე-2 გამოც., თბ., 2015, 382.

მხარეთა თანასწორობის პრინციპიდან გამომდინარე,²⁸ დაცული უნდა იქნეს მოპასუხის ინტერესებიც.²⁹

„სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენებისას დაცული უნდა იყოს სამართლიანი ბალანსი მოსარჩელის უფლებასა (უზრუნველყოფის სასამართლო წესით სამომავლოდ დადასტურებული უფლების რეალიზაცია) და მოპასუხის ინტერესს (უზრუნველყოფის ღონისძიებამ გაუმართლებლად არ ხელყოს მისი, როგორც მოპასუხის უფლებები) შორის. უფლების დროებით შეზღუდვის დროს მნიშვნელოვანია გონივრული ბალანსის დაცვა დაცულ სიკეთესა და შეზღუდულ უფლებას შორის“.³⁰

3. მოპასუხის ინტერესების დაცვის უზრუნველყოფის გარანტია

სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენებამ, მით უმეტეს, თუ ასეთი ღონისძიებით იზღუდება მოპასუხის უფლებამოსილება განკარგოს თავისი ქონება ან ფულადი სახსრები (ყადალა) შეიძლება მოპასუხეს გარკვეული ზიანი მიაყენოს.³¹ სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიებით მიყენებული ზარალის (ზიანის) ანაზღაურების უზრუნველყოფა,³² ემსახურება მოპასუხის ინტერესს და წარმოადგენს იმის გარანტიას, რომ იმ შემთხვევაში, თუ სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიება გაუმართლებელი გამოდგა, მოხდება მოპასუხის უფლების შეზღუდვით გამოწვეული ზარალის (ზიანის) ანაზღაურება.³³ „მხარეთა თანასწორობის უმნიშვნელოვანესი პრინციპიდან გამომდინარე, გადაწყვეტილების აღსრულების უზრუნველყოფის ინსტიტუტის შეფასება უნდა მოხდეს როგორც მოსარჩელის, ისე მოპასუხის პოზიციიდან“.³⁴

სსსკ-ის 199 I მუხლის თანახმად, „თუ სასამართლო მიიჩნევს, რომ სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენებით მოპასუხეს შეიძლება მიადგეს ზარალი, მას შეუძლია გამოიყენოს სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიება იმავდროულად მოსთხოვოს პირს, რომელმაც მიმართა სასამართლოს სარჩელის უზრუნველყოფის შესახებ, მეორე მხარისათვის მოსალოდნელი ზარალის ანაზღაურების უზრუნველყოფა“.³⁵ „უზრუნველყოფის გარან-

²⁸ <http://ec.europa.eu/civiljustice/interim_measures/interim_measures_ger_en.htm>.

²⁹ ლილუაშვილი თ., სამოქალაქო საპროცესო სამართალი, მე-2 გამოც., თბ., 2005, 303.

³⁰ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 6 თებერვლის განჩინება საქმეზე: №ას-114-107-2015.

³¹ ლილუაშვილი თ., ხრუსტალი ვ., საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის კომენტარი, მე-2 გამოც., თბ., 2007, 355.

³² ლილუაშვილი თ., სამოქალაქო საპროცესო სამართალი, მე-2 გამოც., თბ., 2005, 304.

³³ ბოელინგი ჰ., ფანტურია ლ., სამოქალაქო საქმეებზე სასამართლო გადაწყვეტილებათა მიღების მეთოდოლოგია, თბ., 2004, 142.

³⁴ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2016 წლის 28 ნოემბრის განჩინება საქმეზე: №ას-859-825-2016.

³⁵ ლილუაშვილი თ., ხრუსტალი ვ., საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის კომენტარი, მე-2 გამოც., თბ., 2007, 354.

ტია³⁶ სასამართლომ შეიძლება ასევე გამოიყენოს მონინალმდეგე მხარის განცხადების საფუძველზე“. ³⁷ მაშასადამე, სამოქალაქო საპროცესო კანონმდებლობით გათვალისწინებულია, რომ თუ მოსარჩელე მოითხოვს სარჩელის უზრუნველყოფას, მოპასუხეს შეუძლია მოითხოვოს სარჩელის უზრუნველყოფით მისთვის მოსალოდნელი ზიანის არა ანაზღაურება, არამედ ანაზღაურების უზრუნველყოფა.

სსსკ-ის 199-ე მუხლი ითვალისწინებს მოპასუხის ინტერესების დაცვის ორ ერთმანეთთან დაკავშირებულ სამართლებრივ საშუალებას: ა) მოსარჩელის მიერ იმ ზარალის ანაზღაურება, რომელიც მიადგა მოპასუხეს სარჩელის უზრუნველყოფით. აღნიშნული მოთხოვნის უფლება მოპასუხეს გააჩნია ისეთი ფაქტობრივი გარემოებების არსებობისას, როგორცაა, სასამართლოს მიერ სარჩელის არდაკმაყოფილება (ან ჯერარადრული სარჩელის უზრუნველყოფისას, სარჩელის შეუტანლობა სასამართლოს მიერ განსაზღვრულ ვადაში, რის გამოც უზრუნველყოფის ღონისძიება გაუქმდა) და სარჩელის უზრუნველყოფით მოპასუხისათვის ზიანის მიყენება (რომლის არსებობაც და ოდენობაც უნდა ამტკიცოს მოპასუხემ). (ანალოგიურ დებულებას ითვალისწინებს გერმანიის საპროცესო კოდექსის 945-ე პარაგრაფიც).³⁸

ბ) მოპასუხისათვის მოსალოდნელი ზიანის ანაზღაურების უზრუნველყოფა, რაც იმაში გამოიხატება, რომ თუ მოსარჩელე მოითხოვს სარჩელის უზრუნველყოფას, მოპასუხეს შეუძლია მოითხოვოს სარჩელის უზრუნველყოფით მისთვის მოსალოდნელი ზიანის არა ანაზღაურება, არამედ ანაზღაურების უზრუნველყოფა. ასეთ ვითარებას შეიძლება ვუწოდოთ საპასუხო უზრუნველყოფა, რომელიც უნდა განხორციელდეს სსსკ-ის 57-ე მუხლით დადგენილი წესით.³⁹ „იმ შემთხვევაში, როდესაც არსებობს სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენების აუცილებლობა, მაგრამ ამავდროულად, სავარაუდოა ღონისძიების გამოყენებით მოპასუხისათვის ზარალის მიყენების შესაძლებლობა, უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენებისას საპროცესო კანონმდებლობა ითვალისწინებს მოსალოდნელი ზარალის ანაზღაურების უზრუნველყოფას.⁴⁰

„სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიება წარმოადგენს, ერთი მხრივ, მოსარჩელის უფლებების დაცვის გარანტს, ხოლო, მეორე მხრივ, მოპასუხის უფლების მზღუდავ საშუალებას. ზემოაღნიშნული ღონისძიების გამოყენებით მოსარჩელის ინტერესების დაცვამ შეიძლება გამოიწვიოს მოპასუხისათვის ქონებრივი ზარალის მიყენება, შესაბამისად, გარკვეულ შემთხვევებში შეიძლება წარმოიშვას მოპასუხის ინტერესების დაცვისათვის საჭირო მექანიზმების

³⁶ კაჟაშვილი გ., მტკიცებულების უზრუნველყოფისა და უზრუნველყოფის გარანტიის როლი საქმისწარმოებაში, „სამართლის ჟურნალი“ №1, 2016, 84.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 6 თებერვლის განჩინება საქმეზე: №ას-114-107-2015.

³⁸ Kramer X., Provisional and Protective Measures: Article 24 Brussels Convention (Article 31 Brussels Regulation) 5, The Application in The Netherlands, Germany and England, Paper presented at conference on the Application of the European Private International Law Conventions in a National Context at the T.M.C. Asser Institute, The Hague, The Netherlands, May 18-20, 2000.

³⁹ ლილუაშვილი თ., სამოქალაქო საპროცესო სამართალი, მე-2 გამოც., თბ., 2005, 304.

⁴⁰ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2013 წლის 1-ლი ივლისის განჩინება საქმეზე: №ას-499-475-2013.

შექმნის აუცილებლობა. მოსალოდნელი ზარალის ანაზღაურების უზრუნველყოფის ღონისძიებების გამოყენება წარმოადგენს ხსენებული ინტერესების გონივრულად დაბალანსების მექანიზმს და ემსახურება მოპასუხის უფლებების დაცვას.⁴¹

სარჩელის უზრუნველყოფის ინსტიტუტით უზრუნველყოფილია მოსარჩელის ინტერესების დაცვა, ხოლო უზრუნველყოფის ღონისძიებების განხორციელებით მიყენებული ზიანის ანაზღაურებით კი – მოპასუხის ინტერესების დაცვა.⁴²

„მართალია, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 199-ე მუხლი ითვალისწინებს სარჩელის უზრუნველყოფით გამოწვეული ზარალის ანაზღაურებას, თუმცა ამისათვის სასამართლო უნდა დარწმუნდეს ასეთი ზარალის წარმოშობის რეალურობაში. განსახილველ შემთხვევაში, მხარე შემოიფარგლა მხოლოდ იმაზე მითითებით, რომ საბანკო ანგარიშების დაყადაღებით შპს-ს შეეზღუდებოდა წვდომა არა მხოლოდ სადავო თანხაზე, არამედ მის კუთვნილ ყველა საბანკო ანგარიშზე, რასაც საკასაციო სასამართლო ვერ დაეთანხმება. გასაჩივრებული განჩინებით მოპასუხის ანგარიშებს ყადაღა დაედო მხოლოდ სადავო თანხის ფარგლებში, შესაბამისად, დანარჩენი სახსრების განკარგვაში მას ხელი არ შეეშლება.“⁴³

„გათვალისწინებული საპასუხო უზრუნველყოფა არის მოპასუხის ინტერესების სამართლებრივი დაცვის საშუალება, რომელიც უზრუნველყოფს გაუმართლებელი ღონისძიებით მიყენებული ზარალის ანაზღაურებას. სასამართლო უფლებამოსილია, სარჩელის უზრუნველყოფის გარანტირება მოახდინოს როგორც თავისი ინიციატივით, ასევე მოპასუხე მხარის განცხადების საფუძველზე. ამასთან, ორივე შემთხვევაში, მისი გამოყენება დამოკიდებულია მოსალოდნელ, შესაძლო ზიანის წარმოშობის საფრთხესთან. მოსარჩელისათვის გარანტიის წარმოდგენის მოთხოვნა უნდა ეფუძნებოდეს განმცხადებლის მიერ კონკრეტულ გარემოებებზე მითითებას და შესაბამის დასაბუთებას გარანტიის წარმოდგენის აუცილებლობის შესახებ.“⁴⁴ იმ ფაქტობრივ გარემოებებზე მითითების ვალდებულება, რომელიც ადასტურებს მოსარჩელისაგან შესაბამისი გარანტიის წარდგენის აუცილებლობის ვარაუდს, ეკისრება განმცხადებელს, რასაც მოცემულ შემთხვევაში მხარე, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 102-ე მუხლის პირველი ნაწილის მოთხოვნათა შესაბამისად, ვერ ასაბუთებს.⁴⁵ „საჩივრის ავტორმა ამ ეტაპზე ვერ დაასაბუთა უზრუნველყოფის გარანტიის გამოყენების აუცილებლობა, შესაბამისად, არ არსებობს საჩივრის დაკმაყოფილების ფაქტობრივ-სამართლებრივი საფუძველები.“⁴⁶

⁴¹ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 1 დეკემბრის გადაწყვეტილება საქმეზე: №2/6/746.

⁴² ქურდაძე შ., ხუნაშვილი ნ., საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო სამართალი, მე-2 გამოც., თბ., 2015, 393.

⁴³ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2013 წლის 30 სექტემბრის განჩინება საქმეზე: №ას-734-696-2013.

⁴⁴ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2016 წლის 28 ნოემბრის განჩინება საქმეზე: №ას-859-825-2016.

⁴⁵ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 23 იანვრის განჩინება საქმეზე: №ას-1290-1228-2014

⁴⁶ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2014 წლის 24 აპრილის განჩინება საქმეზე: №2ბ/1319-14.

საქართველოს სახელით გამოტანილი გადაწყვეტილების აღსრულების მიზნით, სასამართლომ, დავისა და მისი მონაწილე სუბიექტების სპეციფიკურობის გათვალისწინებით, ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში, უნდა შეძლოს მის ხელთ არსებული ყველა საპროცესოსამართლებრივი საშუალების გამოყენება. საკასაციო სასამართლომ აღნიშნა, რომ „სააპელაციო სასამართლომ მართებულად დააკისრა მოსარჩელეს სარჩელის უზრუნველყოფით მოსალოდნელი ზარალის ანაზღაურების უზრუნველყოფა და მოსარჩელეს ვადაც კი განუსაზღვრა სასამართლოების სადეპოზიტო ანგარიშზე თანხის განსათავსებლად, ხოლო აღნიშნული ვადის უშედეგოდ გასვლის შემდეგ, სასამართლომ გააუქმა ქვემდგომი სასამართლოს განჩინებით გამოყენებული უზრუნველყოფის ღონისძიება, რადგან მოსარჩელემ ვერ უზრუნველყო მოპასუხისათვის მოსალოდნელი ზარალის ანაზღაურება (სსსკ-ის 199-ე მუხლის მე-2 პუნქტი).⁴⁷

„სსსკ-ის 199-ე მუხლის პირველი ნაწილის დებულება წარმოადგენს მოპასუხის ინტერესების დაცვას და მიმართულია იმისკენ, რომ სარჩელის უზრუნველყოფის უმართებულობის შემთხვევაში, სათანადოდ იყოს უზრუნველყოფილი მოპასუხის უფლებები, რათა მას დაუსაბუთებლად არ მიადგეს ზიანი. მოპასუხე, სსსკ-ის 102-ე მუხლის პირველი ნაწილის შესაბამისად, ვალდებულია, სათანადოდ დაასაბუთოს მოსალოდნელი ზიანის ანაზღაურება“.⁴⁸

საკასაციო სასამართლომ გაიზიარა საჩივრის ავტორის მოსაზრება, რომ „გამოყენებული შეზღუდვა იმდენად არსებითია, რომ იგი ზიანს აყენებს მენარმის ინტერესებს და მას შედეგად შეიძლება სანარმოს გადახდის უუნარობაც კი მოჰყვეს. ამგვარი ჩარევის პროპორციულად ვერ იქნება მიჩნეული ქვემდგომი სასამართლოს აპელირება სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 199-ე მუხლზე, ასევე ის, რომ 191-ე მუხლის მიზანი მართლმსაჯულების ინტერესის დაცვაა, ხოლო გამოყენებული უზრუნველყოფის ღონისძიებით კი შეიზღუდა იმ პირის უფლება, რომელსაც არ ეკისრება პასუხისმგებლობა სასარჩელო მოთხოვნის გამო“.⁴⁹

„მოსალოდნელი ზარალის ანაზღაურების უზრუნველყოფის მომთხოვნმა მოპასუხემ უნდა დაასაბუთოს უზრუნველყოფის გარანტიის გამოყენების აუცილებლობა. ამასთან, დასაბუთება უნდა იყოს საფუძვლიანი, დასაბუთებული ვარაუდი გულისხმობს გადაწყვეტილების მიღებას არა მარტოდენ ეჭვის, ან ფორმალური ანალიზის საფუძველზე, არამედ მტკიცებულებებზე დაყრდნობით და ლოგიკურ დასკვნას მოთხოვნის საფუძვლიანობის შესახებ“.⁵⁰

აღსანიშნავია, რომ ანალოგიური მიდგომებია დამკვიდრებული უცხოური კანონმდებლობით და სასამართლო პრაქტიკით.⁵¹

⁴⁷ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 28 ივლისის განჩინება საქმეზე: №759-718-2015.

⁴⁸ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 13 ივნისის განჩინება საქმეზე: №ას-832-884-2011.

⁴⁹ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2016 წლის 2 თებერვლის განჩინება საქმეზე: №ას-1215-1140-2015.

⁵⁰ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 6 ნოემბრის განჩინება საქმეზე: №ას-929-879-2015.

⁵¹ იხ. <http://www.Justice.gov.uk/courts/procedure-rules/civil/rules/part25/pd_part25q#5.1>, Energy Venture Partners Ltd v Malabu Oil and Gas Ltd (2014) EWCA Civ 1295 (09 October 2014), სექცია 537, 709, 945, <<https://www.gesetze-im-internet.de/zpo/>>.

4. მოპასუხის ინტერესების დაცვის უზრუნველყოფის გარანტიის გამოყენება სასამართლოს ინიციატივით

პრობლემურ საკითხს წარმოადგენს მოსარჩელისაგან მოპასუხისათვის სარჩელის უზრუნველყოფით მოსალოდნელი ზარალის უზრუნველყოფის გარანტიის მოთხოვნა სასამართლოს მიერ თავისი ინიციატივით – ანუ როდესაც მოპასუხე თვითონ არ ითხოვს სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენებით შესაძლო ზიანის უზრუნველყოფას სსსკ-ის 199 I მუხლის საფუძველზე. სასამართლოს ამგვარი აქტიურობა ხომ არ ეწინააღმდეგება შეჯიბრებითობის პრინციპს?

სამართლებრივი სახელმწიფოს სამართალი დემოკრატიულ, მაღალი სამართლებრივი კულტურით გამსჭვალულ პრინციპებს ემყარება. სამართლის პრიციპები სათავეს ქვეყნის კონსტიტუციაში იღებენ და სამართლის ყველა დარგში აისახება.⁵²

შეჯიბრებითობის პრინციპი მხარეთა თანასწორობის პრინციპთან ერთად დამკვიდრებულია საქართველოს კონსტიტუციით, რისი გამოც ამ პრინციპმა სახელმწიფოებრივ სამართლებრივი, ანუ კონსტიტუციური მნიშვნელობა შეიძინა. საქართველოს კონსტიტუციის 85-ე მუხლის მე-3 ნაწილის თანახმად, „სამართალწარმოება ხორციელდება მხარეთა თანასწორობისა და შეჯიბრებითობის საფუძველზე“. „შეჯიბრებითობის პრინციპი ეფუძნება მხარეთა თანაბარ შესაძლებლობას, აღიჭურვონ სათანადო საპროცესო ინსტრუმენტებით...“⁵³

ამ პრინციპის ერთ-ერთი გამოვლინებაა ორივე ურთიერთდაპირისპირებული მხარის ინტერესების თანაბრად გათვალისწინება ამა თუ იმ საპროცესო მოქმედების შესრულების დროს⁵⁴. „სამოქალაქო სამართალწარმოებაში თითოეული მხარის უფლებრივ ტვირთს წარმოადგენს იმ ფაქტების მითითება და დამტკიცება, რომლითაც მხარეებს სურთ დაასაბუთონ თავიანთი სასარჩელო მოთხოვნები ან გააქარწყლონ სასარჩელო მოთხოვნათა დასასაბუთებლად მითითებული ფაქტობრივი გარემოებები“⁵⁵.

შეჯიბრებითობის პრინციპის პარალელურად, სასამართლოს კანონმდებლობით გააჩნია პროცესის ხელმძღვანელობის უფლებამოსილება. თუმცა აქ იკვეთება ორი პრინციპის – მხარეთა შეჯიბრებითობისა და სასამართლოს აქტიურობის – პროპორციის პრობლემა.⁵⁶ ამიტომ კონკრეტული საქმის განხილვისას უნდა მოხდეს ამ ორი პრინციპის იმგვარი გამოყენება,⁵⁷

⁵² კოპალეიშვილი მ., სხირტლაძე ნ., ქარდავა ე., ტურავა პ., ადმინისტრაციული საპროცესო სამართლის სახელმძღვანელო, თბ., 2010, 19.

⁵³ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2014 წლის 24 დეკემბრის გადაწყვეტილება საქმეზე: №3/2/577.

⁵⁴ ლილუაშვილი თ., ხრუსტალი ვ., საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის კომენტარი, მე-2 გამოც., თბ., 2007, 106.

⁵⁵ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2013 წლის 9 ოქტომბრის განჩინება საქმეზე: №ას-1673-1569-2012.

⁵⁶ Münchener Kommentar zur Zivilprozessordnung mit Gerichtsverfassungsgesetz und Nebengesetzen Band 3, §§ 803-1066 EGZPO, GVG, EGGVG, Internationales Zivilprozessrecht, Herausgegeben von Dr. Dr. h.c. G. Lücke, Peter Wax Verlag C.H. Beck München 2001, 717.

⁵⁷ Lücke, Zivilprozessrecht, 10, neubearbeitete Aufl., München, 2011, 5.

რომ საფრთხე არ შეექმნას მართლმსაჯულების⁵⁸ სწორად განხორციელებას.⁵⁹ „სასამართლო დაცვა ეფექტიანია, თუ პასუხობს სწრაფი/დროული, სამართლიანი და ეფექტიანი მართლმსაჯულების მოთხოვნებს. სამართლიანი სასამართლოს ძირითადი უფლებიდან გამომდინარე, სასამართლო გადაწყვეტილება მიღებული უნდა იქნეს გონივრულად მისაღებ ვადებში, გაუმართლებელი დაყოვნების გარეშე, ვინაიდან მართლმსაჯულების გაუმართლებელი დაყოვნება ძირს უთხრის მისდამი საზოგადოების ნდობას“.⁶⁰

სსსკ-ის მე-4 მუხლის მე-2 ნაწილის თანახმად, საქმის გარემოებათა გასარკვევად სასამართლოს შეუძლია თავისი ინიციატივით მიმართოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში გათვალისწინებულ ღონისძიებებს. თუმცა სასამართლოს შეუძლია გამოიჩინოს ინიციატივა იმ ფარგლებში, რა ფარგლებშიც ამას სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი ითვალისწინებს.⁶¹

შეჯიბრებითობის პრინციპი არ უნდა იქნეს გაგებული როგორც სასამართლოს უკიდურესი პასიურობა.⁶² საკითხი უნდა გადაწყდეს შეჯიბრებითობისა და ინკვიზიციურობის პრინციპებს შორის ზომიერი ბალანსის სასარგებლოდ. ერთ-ერთ საქმეზე საკასაციო პალატამ არ გაიზიარა საჩივრის ავტორის მოსაზრება და განმარტა, რომ „სსსკ-ის 199-ე მუხლი მართალია ითვალისწინებს სასამართლოს მიერ უზრუნველყოფის გარანტიის გამოყენების შესაძლებლობას, მაგრამ მოცემულ შემთხვევაში არ დასტურდება უზრუნველყოფის გარანტიის გამოყენების საჭიროება“.⁶³

„სსსკ-ის 199-ე მუხლის დანაწესი ერთგვარ სამართლებრივ წონასწორობას ადგენს, ერთი მხრივ, მოსარჩელის ინტერესის დაცვასა და, მეორე მხრივ, მოპასუხის შეზღუდულ უფლებას შორის“.⁶⁴ „მოსალოდნელი ზიანის ანაზღაურების უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენებაზე უარის თქმა, თავისთავად არ ართმევს მოპასუხეს უფლებას, ზიანის დადგომის შემთხვევაში, რაც გამონვეულია უზრუნველყოფის ღონისძიებით, საერთო წესის დაცვით მოახდინოს მისი დარღვეული უფლების რეალიზება.“⁶⁵ საკასაციო პალატამ არ გაიზიარა საჩივრის ავტორის მოსაზრება, რომ „უზრუნველყოფის გარანტიის გამოყენება სარჩელის დაუკმაყოფილებლობის აღბათობის ვარაუდზეა აგებული“.⁶⁶

⁵⁸ *Rosenberg/Schwab/Gottvald, Zivilprozessrecht, 17, Neubearbeitete Aufl., München, 2010, 396.*

⁵⁹ *Andrews N., Fundamental Principles of Civil Procedure: Order Out of Chaos, Oxford University Press, 2006, 20.*

⁶⁰ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2016 წლის 30 სექტემბრის გადაწყვეტილება საქმეზე: №1/8/594.

⁶¹ *ხოფერია ნ., დისპოზიციურობისა და შეჯიბრებითობის პრინციპების თანაფარდობა სამოქალაქო საპროცესო სამართალში, თბ., 1998, 12.*

⁶² *ვაგუა ი., მტკიცების ტვირთი სამოქალაქო საპროცესო სამართალში, თბ., 2013, 159.*

⁶³ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 26 დეკემბრის განჩინება საქმეზე: №ას-1561-1561-2011.

⁶⁴ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2016 წლის 2 ნოემბრის განჩინება საქმეზე: №ას-956-921-2016.

⁶⁵ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2012 წლის 15 ოქტომბრის განჩინება საქმეზე: №ას-1338-1263-2012.

⁶⁶ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2013 წლის 1 ივლისის განჩინება საქმეზე: №ას-499-475-2013.

„საკასაციო სასამართლო აღნიშნავს, რომ დამკვიდრებული სასამართლო პრაქტიკის საფუძველზე, სამენარმო სუბიექტის საბანკო ანგარიშებისათვის მთლიანად ყადაღის დადება, მაღალი ალბათობით ქმნის პრეზუმფციას, რომ მოხდება მისი საქმიანობის პარალიზება. შესაბამისად, სასამართლო კონტროლის ფარგლებში, უზრუნველყოფის ღონისძიების თანმდევი, მხარეთათვის თანაბარი რისკების გათვალისწინებით, სასამართლოებმა, რომლებიც გადაწყვეტენ სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენების საკითხს, უნდა იმსჯელონ მეორე მხარისათვის მოსალოდნელი ზიანის ანაზღაურების დამაბალანსებელი ბერკეტის გამოყენების თაობაზე.⁶⁷ „საჩივრის ავტორის მოსაზრება, რომ სააპელაციო სასამართლოს მიერ სსსკ-ის 199-ე მუხლის პირველი ნაწილის გამოყენების წინაპირობები არ იყო დასაბუთებული, კერძოდ, რა სახის და რა ოდენობის ზიანი მიადგებოდა შპს-ს ქონებაზე ყადაღის დადებათ, სამართლებრივად დაუსაბუთებელია და, შესაბამისად არ შეიძლება გაზიარებულ იქნეს“.⁶⁸

„სსსკ-ის 199-ე მუხლის მეორე ნაწილით დადგენილია, რომ ამ მუხლის პირველი ნაწილით გათვალისწინებულ შემთხვევაში პირი, რომელმაც მიმართა სასამართლოს სარჩელის უზრუნველყოფის შესახებ, ვალდებულია 7 დღის ვადაში განახორციელოს მოპასუხისათვის მოსალოდნელი ზარალის ანაზღაურების უზრუნველყოფა. სადავო ნორმა მოსალოდნელი ზარალის ანაზღაურების უზრუნველსაყოფად ბლანკეტურად ადგენს 7 დღიან ვადას. სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი არ უშვებს კანონით განსაზღვრული ვადის გაგრძელების შესაძლებლობას, შესაბამისად, თუ მოსარჩელე თუნდაც ობიექტური მიზეზების გამო ვერ შეძლებს 7 დღის ვადაში მოსალოდნელი ზარალის უზრუნველყოფას, გაუქმდება სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიება. ვადის იმგვარად განსაზღვრა, რომ მისი გაგრძელება ან აღდგენა არ მოხდეს, ემსახურება მოპასუხის ინტერესების დაცვას – დააზღვიოს სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენებიდან მომდინარე ზიანი, თუმცა ამ ინტერესის დაცვამ ილუზორული არ უნდა გახადოს მოსარჩელის უფლება, მოახდინოს სარჩელის უზრუნველყოფა და ამ გზით, საკუთარი უფლების მომავალში აღდგენის გარანტირება. უფლების ბლანკეტური შეზღუდვა, რომელიც არ იძლევა პირის ინდივიდუალური მდგომარეობის გათვალისწინების შესაძლებლობას ვერ ახდენს ნორმიდან მომდინარე შემზღუდველი ეფექტის მინიმალიზებას“ (იხ. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2014 წლის 8 ოქტომბრის გადაწყვეტილება საქმეზე: №2/4/532,533).

სადავო ნორმიდან გამომდინარე, მოსამართლეს არ გააჩნია შესაძლებლობა, საქმის ინდივიდუალურ მახასიათებლებზე დაყრდნობით, ფაქტობრივი გარემოებების ადეკვატურად შეფასების გზით გაზარდოს ან შეამციროს კანონით იმპერატიულად განსაზღვრული ვადა. შესაბამისად, სადავო ნორმა გარკვეულ შემთხვევებში გამორიცხავს, მოსალოდნელი ზარალის უზრუნველყოფისათვის გონივრული ვადის განსაზღვრის შესაძლებლობას, რითაც მო-

⁶⁷ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2016 წლის 2 ნოემბრის განჩინება საქმეზე: №ას-956-921-2016.

⁶⁸ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 28 ივლისის განჩინება საქმეზე: №ას-759-718-2015.

სარჩელეს ართმევს სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიებით სრულყოფილად სარგებლობის საშუალებას. საკონსტიტუციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 199-ე მუხლის მე-2 ნაწილის პირველი წინადადებით მოსალოდნელი ზარალის ანაზღაურების უზრუნველსაყოფად ბლანკეტურად დადგენილი 7-დღიანი ვადა ვერ პასუხობს თანაზომიერების პრინციპის მოთხოვნებს და პირის უფლებებს ზღუდავს საჭიროზე მეტი ინტენსივობით, იმ პირობებში, როდესაც დასახელებული ლეგიტიმური მიზნის იმავე ეფექტურობით მიღწევა შესაძლებელია პირის უფლებების უფრო ნაკლებად ინტენსიური შეზღუდვის ხარჯზე. ამდენად, №746 კონსტიტუციური სარჩელი უნდა დაკმაყოფილდეს სასარჩელო მოთხოვნის იმ ნაწილში, რომელიც შეეხება საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 199-ე მუხლის მე-2 ნაწილის პირველი წინადადების კონსტიტუციურობას საქართველოს კონსტიტუციის 42-ე მუხლის პირველ პუნქტთან მიმართებით. სამოქალაქო სამართალწარმოების ფარგლებში სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიებიდან მომდინარე საფრთხისაგან მოპასუხის დაცვა მნიშვნელოვან ლეგიტიმურ მიზანს წარმოადგენს. იმის მიუხედავად, რომ სადავო ნორმა ეწინააღმდეგება საქართველოს კონსტიტუციის 42-ე მუხლის პირველი პუნქტით დაცულ სამართლიანი სასამართლოს უფლებას, მისი დაუყოვნებლივ ძალადაკარგულად გამოცხადების შემთხვევაში საკითხი დარჩება მოწესრიგების გარეშე, და იმავდროულად, სასამართლოს არ ექნება შესაძლებლობა, განსაზღვროს მოსალოდნელი ზარალის ანაზღაურების უზრუნველყოფის ვადა. საკითხის სამართლებრივი რეგულაციის გარეშე დატოვებამ, შესაძლოა, გამოიწვიოს მნიშვნელოვანი კერძო და საჯარო ინტერესების დარღვევა. შესაბამისად, საკონსტიტუციო სასამართლო მიზანშეწონილად მიიჩნევს „საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის 25-ე მუხლის მე-3 პუნქტის საფუძველზე გადაავადოს სადავო ნორმის ძალადაკარგულად გამოცხადება 2018 წლის 31 მარტამდე, რათა საქართველოს პარლამენტს მიეცეს გონივრული შესაძლებლობა, საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილებით დადგენილი სტანდარტების შესაბამისად მოაწესრიგოს აღნიშნული საკითხი და დაიცვას გონივრული ბალანსი პროცესის მონაწილეთა ინტერესებს შორის“.⁶⁹

2018 წლის 04 აპრილს საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 199-ე მუხლს მე-2 ნაწილში განხორციელებული ცვლილებების შედეგად, მოსალოდნელი ზარალის ანაზღაურების უზრუნველყოფა ხდება სასამართლოს მიერ განსაზღვრულ ვადაში, რომელიც არ შეიძლება აღემატებოდეს 30 დღეს.

მხედველობაშია მისაღები ის გარემოებაც, რომ უზრუნველყოფის გარანტია არ ნიშნავს მოპასუხისათვის სარჩელის უზრუნველყოფით მიყენებული ზიანის ავტომატურად ანაზღაურებას, არამედ გულისხმობს მხოლოდ ზიანის ანაზღაურების უზრუნველყოფას.⁷⁰ სარჩელის უზრუნველყოფით მიყენებული ზიანის ანაზღაურების თაობაზე,⁷¹ მოპასუხემ⁷² უნდა მიმარ-

⁶⁹ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 1 დეკემბრის გადაწყვეტილება საქმეზე: №2/6/746.

⁷⁰ ლილუაშვილი თ., სამოქალაქო საპროცესო სამართალი, მე-2 გამოც., თბ., 2005, 305.

⁷¹ Seiler in Thomas/Putzo, Zivilprozessordnung Kommentar, 37, Aufl., Beck C.H., München, 2016, §945, 1335.

თოს⁷³ სასამართლოს სარჩელით⁷⁴ და დაამტკიცოს, როგორც ამგვარი ზიანის მიყენების ფაქტი, ასევე მიყენებული ზიანის ოდენობა.⁷⁵

სასამართლოს მიერ თავისი ინიციატივით მოსარჩელისაგან მოპასუხისათვის სარჩელის უზრუნველყოფით მოსალოდნელი ზარალის (ზიანი) უზრუნველყოფის გარანტიის მოთხოვნა, არ ეწინააღმდეგება შეჯიბრებითობის პრინციპს სსსკ-ის 4 II და 199 I მუხლების დანაწესების გათვალისწინებით.

5. უზრუნველყოფის გარანტიის შესახებ სასამართლოს განჩინების გასაჩივრება

პრობლემურია მოსალოდნელი ზარალის ანაზღაურების უზრუნველყოფის გამოყენების ან გამოყენებაზე უარის თქმის შესახებ სასამართლო განჩინების გასაჩივრების საკითხიც. „საკასაციო პალატა აღნიშნავს, რომ სააპელაციო სასამართლოს არ შეუფასებია: ა) განმცხადებლის არგუმენტის საფუძვლიანობა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 199-ე მუხლთან მიმართებით; ბ) განმცხადებლის მიერ მოთხოვნილი უზრუნველყოფის საგარანტიო თანხის ოდენობა გამომდინარეობს თუ არა განცხადებაზე დართული Accountant & business advisers-ის დასკვნაში მოცემული გაანგარიშებიდან. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საკასაციო პალატამ მიიჩნია, რომ სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 393-ე მუხლის მე-3 ნაწილით გათვალისწინებული საფუძვლით უნდა გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 16 იანვრისა და 2017 წლის 30 მარტის განჩინებები იმ ნაწილში, რომლითაც დაუშვებლად იქნა მიჩნეული სს „ტ-ის“ შუამდგომლობა/საჩივარი ქონების გაყიდვის აკრძალვის გამო ამ ქონების შენახვით გამონვეული ზიანის ანაზღაურების უზრუნველყოფის თაობაზე და ამ ნაწილში განმცხადებლის მოთხოვნის საფუძვლიანობის შემოწმების მიზნით, საქმე ხელახლა განსახილველად დაუბრუნდა იმავე სასამართლოს“.⁷⁶

სხვა საქმეში საკასაციო პალატამ განმარტა, რომ „სარჩელის უზრუნველყოფით გამონვეული მოსალოდნელი ზარალის უზრუნველყოფა სპეციალურ მონესრიგებას ექვემდებარება და ამ საკითხის რეგულირებისათვის დაუშვებელია სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 261-ე მუხლის დებულებების გამოყენება. თავის მხრივ, საგულისხმოა ის გარემოებაც, რომ სარჩელის უზრუნველყოფის მარეგულირებელი არც ერთი საპროცესო წესი (სსსკ-ის 191-ე-199¹ მუხლები) მოსალოდნელი ზარალის ანაზღაურების უზრუნველყოფაზე უარის თქმის განჩინე-

⁷² Prütting/Gehrlein, ZPO Kommentar, 8.Aufl., Luchterhand Verlag, 2016, §945, 2378.

⁷³ Kemper in Saenger (Hrsg) HK ZPO, 7, Aufl., Nomos Verlag, 2017, §945, 2246.

⁷⁴ ქურდაძე შ., ხუნაშვილი ნ., საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო სამართალი, მე-2 გამოც., თბ., 2015, 395.

⁷⁵ ლილუაშვილი თ., ხრუსტალი ვ., საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის კომენტარი, მე-2 გამოც., თბ., 2007, 355.

⁷⁶ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 19 მაისის განჩინება საქმეზე: №ას-430-402-2017.

ბის კერძო საჩივრით გასაჩივრების შესაძლებლობას არ ითვალისწინებს”.⁷⁷ ანალოგიურად წყდება საკითხი იმ შემთხვევაში, თუ სასამართლო ნაწილობრივ დააკმაყოფილებს სარჩელის უზრუნველყოფით მოპასუხისათვის გამოწვეული ზიანის (ზარალის) ანაზღაურების უზრუნველყოფის გარანტიის გამოყენების მოთხოვნას.

„სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 199-ე მუხლის მე-2 ნაწილის მონესრიგების საგანს არ წარმოადგენს მოსალოდნელი ზარალის უზრუნველყოფის გამოყენების შესახებ განჩინების გასაჩივრებასთან დაკავშირებული საკითხების რეგულირება. ამდენად, სადავო ნორმას არ აქვს ის შინაარსი, რომელიც მოსარჩელეს მიაჩნებდა ან შეუზღუდავდა მოსალოდნელი ზარალის უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენების თაობაზე მიღებული გადაწყვეტილების გასაჩივრების უფლებას. უფრო მეტიც, სადავო ნორმა ასევე არ წარმოადგენს მოსალოდნელი ზარალის უზრუნველყოფის თაობაზე განჩინების ინსტიტუტის ან/და მისი გამოყენების უფლებამოსილების განმსაზღვრელ წესს“.⁷⁸

6. დასკვნა

სარჩელის უზრუნველყოფის ინსტიტუტით უზრუნველყოფილია მოსარჩელის ინტერესების დაცვა, ხოლო უზრუნველყოფის ღონისძიებების განხორციელებით მიყენებული ზარალის (ზიანის) ანაზღაურებით კი – მოპასუხის ინტერესების დაცვა.

სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენებამ, შეიძლება მოპასუხეს გარკვეული ზიანი მიაყენოს. სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიებით მიყენებული ზარალის (ზიანის) ანაზღაურების უზრუნველყოფა, ემსახურება მოპასუხის ინტერესს და წარმოადგენს იმის გარანტიას, რომ იმ შემთხვევაში, თუ სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიება გაუმართლებელი გამოდგა, მოხდება მოპასუხის უფლების შეზღუდვით გამოწვეული ზარალის (ზიანის) ანაზღაურება.

სარჩელის უზრუნველყოფით გამოწვეული ზიანის (ზარალის) ანაზღაურების უზრუნველყოფის გარანტიის სასამართლოს მიერ თავისი ინიციატივით გამოყენებისას, საკითხი უნდა გადაწყდეს შეჯიბრებითობისა და ინკვიზიციურობის პრინციპებს შორის ზომიერი ბალანსის სასარგებლოდ. შეჯიბრებითობის პრინციპი არ უნდა იქნეს გაგებული, როგორც სასამართლოს უკიდურესი პასიურობა.

მოსალოდნელი ზიანის ანაზღაურების უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენებაზე უარის თქმა, თავისთავად არ ართმევს მოპასუხეს უფლებას, სარჩელის უზრუნველყოფით გამოწვეული ზიანის დადგომის შემთხვევაში (სსსკ-ის 199 III), საერთო წესის დაცვით, მოახდინოს მისი დარღვეული უფლების რეალიზება.

⁷⁷ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 6 ნოემბრის განჩინება საქმეზე: №ას-929-879-2015.

⁷⁸ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 1 დეკემბრის გადაწყვეტილება საქმეზე: №2/6/746.

უზრუნველყოფის გარანტია არ ნიშნავს მოპასუხისათვის სარჩელის უზრუნველყოფით მიყენებული ზიანის ავტომატურად ანაზღაურებას, არამედ გულისხმობს მხოლოდ ზიანის ანაზღაურების უზრუნველყოფას. სარჩელის უზრუნველყოფით მიყენებული ზიანის ანაზღაურების თაობაზე, მოპასუხემ სარჩელით უნდა მიმართოს სასამართლოს და დაამტკიცოს, როგორც ამგვარი ზიანის მიყენების ფაქტი, ასევე მიყენებული ზიანის ოდენობა. მოთხოვნის დამფუძნებელ ნორმას ასეთ შემთხვევაში წარმოადგენს სსსკ-ის 199-ე მუხლი თუ სსკ-ის 992-ე მუხლი, ამასთან დაკავშირებით პრაქტიკაში არ არის ერთგვაროვანი მიდგომა.

ბიბლიოგრაფია

1. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, 14/11/1997.
2. ბოელინგი ჰ., ჟანტურია ლ., სამოქალაქო საქმეებზე სასამართლო გადაწყვეტილებათა მიღების მეთოდოლოგია, თბ., 2004, 37, 142.
3. გაგუა ი., მტკიცების ტვირთი სამოქალაქო საპროცესო სამართალში, თბ., 2013, 159.
4. ზოიძე ბ., ქართული სანივთო სამართალი, მე-2 გამოც., თბ., 2003, 26.
5. კაჭაშვილი გ., მტკიცებულების უზრუნველყოფისა და უზრუნველყოფის გარანტიის როლი საქმისწარმოებაში, „სამართლის ჟურნალი“, №1, 2016, 76.
6. კობალეიშვილი მ., სხირტლაძე ნ., ქარდავა ე., ტურავა პ., ადმინისტრაციული საპროცესო სამართლის სახელმძღვანელო, თბ., 2010, 19.
7. ლილუაშვილი თ., სამოქალაქო საპროცესო სამართალი, მე-2 გამოც., თბ., 2005, 299, 303-305.
8. ლილუაშვილი თ., ხრუსტალი ვ., საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის კომენტარი, მე-2 გამოც., თბ., 2007, 106, 354-355.
9. ქურდაძე შ., სამოქალაქო საქმეთა განხილვა პირველი ინსტანციის სასამართლოში, თბ., 2006, 520.
10. ქურდაძე შ., ხუნაშვილი ნ., საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო სამართალი, მე-2 გამოც., თბ., 2015, 382, 395.
11. შმიტი შ., რიხტერი ჰ., მოსამართლის მიერ გადაწყვეტილების მიღების პროცესი სამოქალაქო სამართალში, გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოება (GIZ), თბ., 2013, 3.
12. ხოფერია ნ., დისპოზიციურობისა და შეჯიბრებითობის პრინციპების თანაფარდობა სამოქალაქო საპროცესო სამართალში, თბ., 1998, 12.
13. Andrews N., Fundamental Principles of Civil Procedure: Order Out of Chaos, Oxford University Press, 2006, 20.
14. Beck'sche Kurz-Kommentare Zivilprozessordnung mit Gerichtsverfassungsgesetz und anderen Nebengesetzen. Begründet von Dr. Adolf Baumbach, Professor Dr. Wolfgang Lauterbach, Dr. Jan Albers, Dr. Dr. Peter Hartmann, 75.Aufl, 2016. Vorb. §704, 2046.
15. Beck'sche Kurz-Kommentare Zivilprozessordnung mit Gerichtsverfassungsgesetz und anderen Nebengesetzen. Begründet von Dr. A. Baumbach, Professor Dr. W. Lauterbach, Dr. J. Albers, Dr. Dr. P. Hartmann, V.C.H. Beck, München, 2003, 2375.
16. Kemper in Saenger (Hrsg) HK ZPO, 7.Aufl., Nomos Verlag, 2017, § 945, 2246.
17. Lüke, Zivilprozessrecht, 10, neubearbeitete Aufl., München, 2011, 5.

18. Münchener Kommentar zur Zivilprozessordnung mit Gerichtsverfassungsgesetz und Nebengesetzen Band 3, §§ 803-1066 EGZPO, GVG, EGGVG , Internationales Zivilprozessrecht, Herausgegeben von Dr. Dr. h.c. G. Lücke, Peter Wax Verlag C.H. Beck München 2001, 717.
19. *Prütting/Gehrlein*, ZPO Kommentar, 8.Aufl., Luchterhand Verlag, 2016, §945, 2378.
20. *Rosenberg/Schwab/Gottvald*, Zivilprozessrecht, 17, Neubearbeitete Aufl., München, 2010, 396.
21. *Seiler* in *Thomas/Putzo*, Zivilprozessordnung Kommentar, 37, Aufl., Beck C.H., München, 2016, §945, 1335.
22. *Kramer X.*, Provisional and Protective Measures: Article 24 Brussels Convention (Article 31 Brussels Regulation) 5, The Application in The Netherlands, Germany and England, Paper presented at conference on the Application of the European Private International Law Conventions in a National Context at the T.M.C. Asser Institute, The Hague, The Netherlands, May 18-20, 2000.
23. *Kramer X.*, Harmonization of Provisional and Protective Measures in Europe, 1, in: *Storme M.* (ed.), Procedural Laws in Europe, Towards Harmonization, Maklu: Antwerpen/Apeloorn 2003, 305-319.
24. *Sierra S.*, Provisional Court Protection in Administrative Disputes in Europe: The Constitutional Status of Interim Measures Deriving from the Right of Effective Court Protection. A Comparative Approach. *European Law Journal*. Vol. 10, №1, January 2004, 42-60.
25. <http://www.Justice.gov.uk/courts/procedure-rules/civil/rules/part25/pd_part25q#5.1>, *Energy Venture Partners Ltd v Malabu Oil and Gas Ltd* (2014) EWCA Civ 1295 (09 October 2014), სექცია 537, 709, 945, <<https://www.gesetze-im-internet.de/zpo/>>.
26. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 19 მაისის განჩინება საქმეზე: № ას-430-402-2017.
27. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2016 წლის 28 ნოემბრის განჩინება საქმეზე: № ას-859-825-2016.
28. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2016 წლის 2 ნოემბრის განჩინება საქმეზე: № ას-956-921-2016.
29. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2016 წლის 2 თებერვლის განჩინება საქმეზე: № ას-1215-1140-2015.
30. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 25 ნოემბრის განჩინება საქმეზე: № ას-1165-1095-2015.
31. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 6 ნოემბრის განჩინება საქმეზე: № ას-929-879-2015.
32. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 28 ივლისის განჩინება საქმეზე: № ას-759-718-2015.
33. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 23 ივლისის განჩინება საქმეზე: № ას-375-356-2015.
34. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 6 თებერვლის განჩინება საქმეზე: № ას-114-107-2015.
35. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 23 იანვრის განჩინება საქმეზე: № ას-1290-1228-2014.
36. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2014 წლის 6 ოქტომბრის განჩინება საქმეზე: № ას-1135-1082-2013

37. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2013 წლის 9 ოქტომბრის განჩინება საქმეზე: № ას-1673-1569-2012.
38. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2013 წლის 30 სექტემბრის განჩინება საქმეზე: № ას-734-696-2013.
39. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2013 წლის 1 ივლისის განჩინება საქმეზე: № ას-499-475-2013.
40. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2012 წლის 15 ოქტომბრის განჩინება საქმეზე: № ას-1338-1263-2012.
41. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 26 დეკემბრის განჩინება საქმეზე: № ას-1561-1561-2011.
42. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 13 ივნისის განჩინება საქმეზე: № ას-832-884-2011.
43. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკული რეკომენდაციები სამოქალაქო საპროცესო სამართლის საკითხებზე საერთო სასამართლოების მოსამართლეებისათვის, თბ., 2010, 157.
44. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს რეკომენდაციები სამოქალაქო სამართლის სასამართლო პრაქტიკის პრობლემურ საკითხებზე, თბ., 2007, 41.
45. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2014 წლის 24 აპრილის განჩინება საქმეზე: №2ბ/1319-14.
46. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 1-ლი დეკემბრის გადაწყვეტილება საქმეზე: № 2/6/746.
47. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2014 წლის 24 დეკემბრის გადაწყვეტილება საქმეზე: № 3/2/577.
48. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2012 წლის 26 ივნისის გადაწყვეტილება საქმეზე: № 3/1/512.
49. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2010 წლის 28 ივნისის გადაწყვეტილება საქმეზე: № 1/2/466.